

4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення 22.04.2022)

5. Про потребу в коштах для виплат додаткової винагороди поліцейським у розмірі 30 000 грн під час дії воєнного стану: лист Голови Національної поліції України від 23.03.2022 № 2220/01/29-2022 (дата звернення 22.04.2022)

6. Ковалів М.В., Єсімов С.С. Курсанти закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС України – суб'єкти державної служби в поліції. Питання боротьби зі злочинністю. 2020. Випуск 40. С. 73-80.

Борисенко Тетяна Василівна
викладач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИЛУЧЕННЯ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ У ВОДІЇВ, ЯКІ КЕРУВАЛИ НИМ В СТАНІ СП'ЯНІННЯ, ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВО-ТРАНСПОРТНОГО ОБОВ'ЯЗКУ

З давніх давен військові конфлікти різних масштабів становлять невід'ємну частину процесу розвитку людства. Сучасний етап розвитку суспільства також супроводжується постійними суперечками, які в деяких випадках призводять до відкритих конфронтацій між різними націями, спільнотами та державами. Не зважаючи на те, що більшість цивілізованих країн світу визнає життя людини найвищою цінністю, людство не змогло відмовитися від військових конфліктів, як способу вирішення протиріч. З огляду на таке, в законодавстві багатьох країн існують спеціальні правові конструкції – надзвичайні режими або режими воєнного стану, які наділяють публічні адміністрації додатковими повноваженнями для оперативного подолання надзвичайних ситуацій, які становлять загрозу конкретному регіону, або державі в цілому. Українське законодавство не є винятком.

Правовою основою для введення воєнного стану в Україні є Конституція України, Закон України «Про правовий режим воєнного стану» та відповідний указ Президента України про введення воєнного стану в Україні, або в окремих її місцевостях, що затверджується Верховною Радою України.

Так, в статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» під воєнним станом розуміється «особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень» [1].

Зважаючи на таке визначення, можна стверджувати, що воєнний стан є одним із видів адміністративно-правових режимів, який надає відповідним суб'єктам публічної адміністрації повноважень тимчасово обмежувати конституційні права і свободи людини і громадянина та права і законні інтереси юридичних осіб виключно для забезпечення і підтримання державного суверенітету, оборони території та охорони громадського порядку.

Як відомо, з 24 лютого 2022 року у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України на всій території України відповідно до Указу Президента №64/2022 введено воєнний стан, а також відповідно до Указу Президента №69/2022 оголошено загальну мобілізацію.

Саме пункт 8 Указу Президента №69/2022 «Про загальну мобілізацію» покладає на місцеві органи виконавчої влади, а також органи місцевого самоврядування обов'язок всіляко, в тому числі і матеріально за рахунок нерухомого та рухомого майна, забезпечувати потреби Збройних Сил України, Національної гвардії України та інших військових формувань України [2]. Певну зацікавленість становить порядок виконання саме військово-транспортного обов'язку.

Військово-транспортний обов'язок прямо передбачений Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію». Зокрема, в ст. 6 зазначеного закону визначено, що метою встановлення військово-транспортного обов'язку є задоволення потреб та забезпечення Збройних Сил України та інших військових формувань транспортними засобами і технікою на час дії особливого періоду [3]. Цей обов'язок покладається як на державні органи та органи місцевого самоврядування, так і на приватні підприємства, установи і організації, а також на громадян - власників транспортних засобів.

Більш детально зміст військово-транспортного обов'язку розкривається в Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про військово-транспортний обов'язок» [4]. Слід

зазначити, що виконання військово-транспортного обов'язку передбачено як в мирний час, так і під час дії воєнного стану, тобто особливого періоду. Порядок виконання військово-транспортного обов'язку різний залежно від обставин. Так, якщо в мирний час військово-транспортний обов'язок виконується переважно шляхом проведення заходів, пов'язаних з військовим обліком транспортних засобів і техніки та завчасним забезпеченням їх мобілізаційної готовності, то в особливий період цей обов'язок виконується безпосередньо шляхом передачі транспортних засобів і техніки для задоволення потреб військових формувань.

Характерною рисою військово-транспортного обов'язку є його плановий характер. В мирний час військові комісаріати та органи військового управління ведуть військовий облік транспортних засобів і техніки з метою планування передачі зазначених транспортних засобів для задоволення потреб військових формувань в особливий період. Тобто, кількість та перелік транспортних засобів, що в разі необхідності, будуть передаватися для потреб військових формувань заздалегідь визначена.

Варто наголосити, що з метою виконання військово-транспортного обов'язку законодавством України передбачено встановлення лімітів вилучення транспортних засобів і техніки. Обов'язок по затвердженню лімітів та відсоткових норм вилучення покладено на Кабінет Міністрів України. Однак, на сьогоднішній день, ліміти на вилучення транспортних засобів і техніки правлінням досі не встановлені.

Аналізуючи положення законодавства щодо військово-транспортного обов'язку можна дійти висновку, що процедура вилучення транспортних засобів і техніки під час дії воєнного стану детально регламентована лише для підприємств установ та організацій. Хоча Закон України «Про правовий режим воєнного стану» передбачає можливість вилучити майно для потреб держави в умовах правового режиму воєнного стану не лише державних підприємств, або державних господарських об'єднань, а також майно, що перебуває у приватній або комунальній власності [1].

Для того, щоб зрозуміти порядок вилучення транспортних засобів, що перебувають у власності фізичних осіб в умовах воєнного стану необхідно розкрити саме поняття «вилучення майна». Так, законодавче тлумачення цього поняття можна зустріти в Законі України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану», відповідно до якого, під вилученням майна розуміється «позбавлення державних підприємств, державних господарських об'єднань права господарського відання або оперативного управління індивідуально визначеним державним майном з метою його передачі для потреб держави в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану» [5]. З цього визначення можна зробити висновок, що процедура вилучення транспортних засобів у мовах дії воєнного стану стосується лише тих авто, що перебувають у державній власності.

По відношенню до майна, що перебуває у приватній або комунальній власності та яке переходить у власність держави для використання в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану використовується термін «примусове відчуження майна». При цьому на відміну від вилучення майна, примусове відчуження відбувається виключно за умови попереднього або наступного повного відшкодування його вартості.

Аналіз положень Закону України «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану» дає підстави стверджувати, що вилучення майна, в тому числі транспортних засобів з приватної власності фізичних осіб можливе лише при дотриманні чотирьох обов'язкових умов:

транспортний засіб вилучається для задоволення потреб військових формувань лише за умови відшкодування його вартості, тобто на оплатній основі;

рішення щодо вилучення транспортного засобу може прийматися виключно вищим командуванням Збройних Сил України або окремо визначених їх підрозділів за погодженням з державною адміністрацією. Виняток становлять лише місця бойових зіткнень де дозволяється вилучити транспортні засоби без погодження з державною адміністрацією;

вилучення засвідчується підписанням акта встановленого зразка, із зазначенням підстав, ознак майна та розміру виплаченої компенсації;

обов'язково проводиться оцінка вартості транспортного засобу що підлягає вилученню [5].

Тобто з точки зору законодавства примусове відчуження авто для військових потреб у водіїв, що перебувають в стані сп'яніння безпосередньо на дорозі технічно неможливе. А отже потребує відповідного законодавчого врегулювання. Навіть якщо згадати, що керування авто у нетверезому стані є адміністративним правопорушенням, за яке передбачається адміністративне покарання в тому числі у вигляді оплатного вилучення транспортного засобу, такої правової підстави для вилучення авто недостатньо. Адже адміністративне стягнення у вигляді оплатного вилучення майна накладається виключно за рішенням суду, навіть під час дії воєнного стану. Тому для законодавчого врегулювання питання вилучення транспортного засобу у водії, які керували ним в стані сп'яніння, пропоную на законодавчому рівні визнати таке вилучення одним із способів реалізації громадянами військово-транспортного обов'язку та внести до законодавства України відповідні зміни.

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України № 389-VIII від 12.05.2015 року (зі змінами і доповненнями, внесеними згідно Закону України № 2158-IX від 24.03.2022 року)//Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250

2. Про загальну мобілізацію: Указ Президента України № 65/2022 від 24.02.2022 року // режим доступу URL: <https://www.president.gov.ua/documents/692022-41413>

3. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Законом України № 3543-XII від 21.10.1993 року (зі змінами і доповненнями, внесеними згідно Закону України № 2169-IX від 01.04.2022 року)//Відомості Верховної Ради (ВВР), 1993, № 44, ст.416

4. Про затвердження Положення про військово-транспортний обов'язок: Постанова Кабінету Міністрів України №1921 від 28.12.2000 року (зі змінами і доповненнями, згідно Постанови Кабінету Міністрів України № 433 від 12.04.2022 року)//режим доступу URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1921-2000-%D0%BF#Text>

5. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану:)//Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 15, ст.99

Борисов Іван Олександрович
курсант 1 курсу групи ПД-133

Науковий керівник:

Опацький Роман Миколайович
доцент кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

У зв'язку зі збільшенням рівня злочинності в нашій країні за останні роки та необхідністю переходу до більш сучасного рівня діяльності правоохоронних органів, діяльність яких спрямована на забезпечення прав та свобод людини та громадянина, протидія злочинності та інших не менш важливих завдань [1]. Відповідно до поширення нових стандартів та принципів діяльності органів поліції в Україні було проведено глобальні зміни, які фундаментально змінювали діяльність існуючих правоохоронних органів. Для підвищення правосвідомості громадян та більш швидкого притягнення громадян до відповідальності було створено механізм діяльності працівників поліції за прототипом європейської моделі правоохоронних органів.

Особливостями адміністративно-юрисдикційної діяльності правоохоронних органів в Україні є те що:

- дана діяльність є частиною величезного державного механізму адміністративно-юрисдикційної діяльності;
- її метою є надання є надання поліцейських послуг у сфері захисту й охорони прав і свобод людини та громадянина, забезпечення публічного порядку та безпеки, протидії злочинності тощо;
- здійснюється у разі виникнення правового спору шляхом
- розгляду та вирішення справ про адміністративні, дисциплінарні
- правопорушення та у разі надходження звернень (заяв, скарг, повідомлень) громадян;
- здійснюється з обов'язковим дотриманням визначеної на рівні відповідних нормативно-правових актів процедури, тобто вимагає належного процесуального регулювання;
- рішення, прийняте за результатами такої діяльності, носить обов'язковий характер для особи, якій воно адресоване;
- здійснюється лише уповноваженими на те посадовими особами відповідних органів та підрозділів поліції, які мають спеціальні
- звання (на відміну, наприклад, від органів правосуддя, де юрисдикційними повноваженнями наділені всі служби та посадові особи);
- спостерігається уніфікація юрисдикційних повноважень окремих категорій працівників поліції;
- одноособовим розглядом правового спору (конкретної індивідуальної адміністративної справи);
- застосуванням за результатами розгляду конкретної індивідуальної адміністративної справи заходів державного примусу [2].

Адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції спрямована на, в першу чергу,